

RIKTLINJER FÖR
ARBETSPENSIONS-
REHABILITERINGEN

2020

Arbetspensions- rehabilitering

Enligt lagen om pension för arbetstagare har den försäkrade rätt till yrkesinriktad rehabilitering om en sjukdom medför risk för invalidpensionering och man genom yrkesinriktad rehabilitering kan skjuta upp eller motverka risken för arbetsförmåga. I lagen nämns också det belopp som arbetstagarens eller företagarens arbetsinkomster minst ska ha uppgått till under de föregående fem åren för att till rehabilitering ska finnas. Genom detta belopp har man strävat efter att, i enlighet med försäkringsprincipen, inrikta arbetspensionsrehabiliteringen till arbetstagare och företagare som är etablerade i arbetslivet.

Syftet med arbetspensionsrehabiliteringen är att ge arbetstagare eller företagare möjlighet att fortsätta i arbetslivet trots sjukdom. För den enskilda individen möjliggör arbetspensionsrehabiliteringen ett längre arbetsliv, bättre utkomst och i sinom tid också ett bättre pensionsskydd. Arbetsgivaren kan hålla kvar en kunnig arbetstagare och sparar också in på pensionskostnaderna. Samtidigt uppfylls arbetspensionssystemets och hela samhällets mål att förlänga arbetskarriärerna.

Arbetspensionsrehabiliteringen är lagstadgad och enskilda försäkrade har möjlighet att söka ändring i rehabiliteringsbeslut som gäller dem själva. Arbetspensionsrehabiliteringen är alltid individuell och riktar sig till en enskild arbetstagare eller företagare. Pensionsförsäkrarna kan också stödja kundföretagens arbetshälsoverksamhet. Dess mål är i likhet med rehabiliteringen att hjälpa de anställda att fortsätta i arbetslivet så länge som möjligt. Arbetshälsoverksamheten riktar sig alltid till hela företaget eller åtminstone till en större grupp anställda och sätts in i ett sådant skede då det ännu inte föreligger risk för arbetsförmåga.

Januari 2016

Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf

Lakttagelser om arbetspensionsrehabilitering

DEN FINLÄNSKA SOCIALPOLITIKENS FRAMGÅNGSHISTORIA

Statistikföringen av arbetspensionsrehabiliteringen inom hela arbetspensionssystemet inleddes år 1991. Antalet rehabiliteringsklienter har efter det blivit 25-faldig och år 2014 deltog 13 307 anställda eller företagare i arbetspensionsrehabilitering. Ökningen av antalet rehabiliteringsklienter har varit stabil och således behärskad. Tyngdpunkten bland rehabiliteringsklienterna har förskjutits mot de äldre åldersgrupperna och därigenom närmare risken för arbetsoförmåga. Rehabiliteringen har genom åren gett goda resultat och kostnaderna har varit fortsatt rimliga. Denna tillväxthistoria är värd att vara stolt över.

50% 73%

År 1999 återgick 50 % till arbetet och år 2014 var andelen 73 %.

1,8

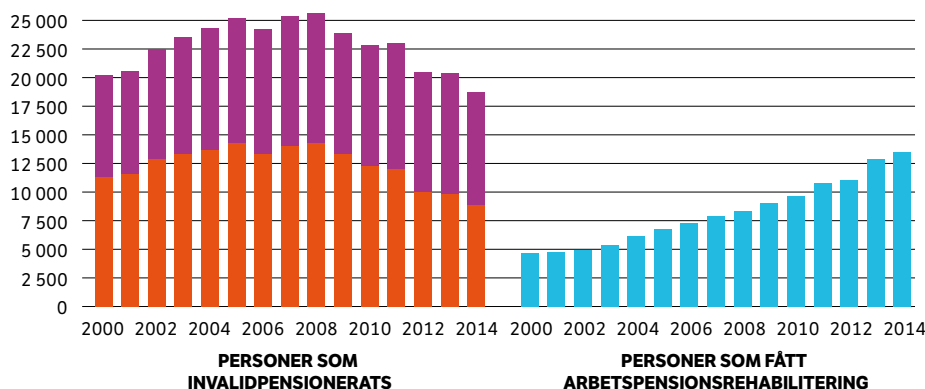
Investeringen betalar sig tillbaka på 1,8 år.

BEKANT OCH BRA IMAGE

Arbetspensionsrehabiliteringen betraktas som ett välfungerande och effektivt system, som har en nära koppling till arbetslivet och som uppnår de bästa resultaten av de olika rehabiliteringsystemen. Utkomstskyddet är också bättre vid arbetspensionsrehabilitering än vid FPA:s eller arbetsförvaltningens rehabilitering. Samtidigt upplevs arbetspensionsrehabiliteringen ändå på något sätt vara separat från rehabiliteringsystemet i övrigt, och betjäna klienter vars rehabiliteringsmöjligheter också annars är bättre jämfört med klienterna i de övriga systemen. Arbetspensionsrehabiliteringens image är överraskande rätt lika som företagshälsovårdens; det är det bäst fungerande systemet inom sitt område, men riktar sig mer till dem som har det bra ställt i samhället.

EN SPLITTRAD UTVECKLING AV REHABILITERINGSSYSTEMEN SKAPAR TRYCK

Rehabiliteringssystemen utvecklas i olika riktning. Kriterierna för FPA:s rehabilitering har breddats och samtidigt har FPA på grund av ekonomiska orsaker varit tvungen att inskränka flera, särskilt för förvärvsaktiva personer avsedda rehabiliteringsformer. Arbetsförvaltningen har sålt en del av sin rehabiliteringsverksamhet och i klientfallen är arbetsförvaltningens rehabilitering allt mer sällan aktuell. Det ökar förväntningarna på arbetspensionsrehabiliteringen.

- Personer som invalidpensionerats
- Rehabiliteringsstöd
- Personer som fått arbetspensionsrehabilitering

Personer som beviljats egentlig invalidpension enligt arbetspensionssystemet och personer som fått arbetspensionsrehabilitering åren 2000–2014 (källa: Pensionsskyddscentralen).

Iakttagelser om arbetspensionsrehabilitering

FUNGERAR BÄTTRE PÅ STORA ARBETSPLATSER ÄN PÅ SMÅ ELLER FÖR FÖRETAGARE OCH ARBETSLÖSA

Vid arbetsplatsrehabilitering är arbetspensionsrehabiliteringens styrka en nära kontakt med arbetsplatsen, dess personaladministration, chefer och företagshälsovård. Vid avsaknaden av dessa stödsystem anlitar vi sakkunskapen och lokalkännedomen hos samarbetsnätverket *Työhölkuntoutumisen palveluverkosto*. Trots det är resultaten bland dessa växande klientgrupper inte tillräckligt goda.

UTMANINGAR EN HALTANDE EKONOMI, DE HOTBILDER SOM SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSREFORMEN MEDFÖR FÖR FÖRETAGS- HÄLSOVÅRDEN OCH ETT SPLITTRAT REHABILITERINGSFÄLT

Arbetspensionsrehabiliteringen är självfallet inte fristående från det övriga samhället, utan det rådande ekonomiska läget, de aktuella lagreformerna och splittringen i det övriga rehabiliteringsfältet återspeglas också i arbetspensionsrehabiliteringen – och försvårar dess verksamhet. Arbetsgivarnas möjligheter till arbetsprövning har försämrats och omvälvningarna bland aktörerna på fältet kapar etablerade samarbetskontakter. Å andra sidan innebär social- och hälsovårdsreformen en möjlighet att bättre involvera rehabiliteringen i vårdkedjan.

De viktigaste utvecklingstrenderna inom arbetspensionsrehabiliteringen

INOM DE NÄRMASTE ÅREN FLER REHABILITERINGSKLIENTER ÄN INVALIDPENSIONERADE

År 2014 beviljades 18 806 personer rehabiliteringsstöd eller invalidpension enligt arbetspensionslagarna och 13 307 personer deltog i arbetspensionsrehabilitering. Om utvecklingen fortsätter i samma spår som under de senaste åren, överskrider antalet rehabiliteringsklienter antalet invalidpensionerade före utgången av detta årtionde. Detta beskriver väl den förändring som arbetspensionsrehabiliteringen innebär för hela arbetspensionssystemet; i händelse av sjukdom ger systemet både trygghet (utkomst) och också konkret stöd i en situation där det föreligger risk för arbetsförmåga. Det är en stor förändring i den offentliga bilden av arbetspensionssystemet.

18 806
|
13 307

År 2014 beviljades 18 806 personer rehabiliteringsstöd eller invalidpension enligt arbetspensionslagarna och 13 307 personer deltog i arbetspensionsrehabilitering.

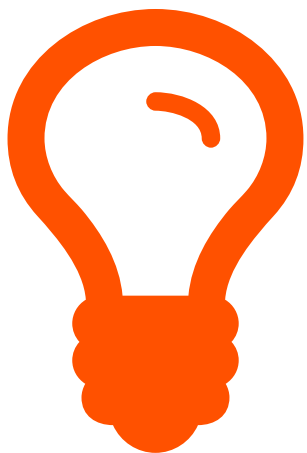
HJÄLPER MÄNNISKAN TILLBAKA TILL ARBETET

Arbetspensionsrehabiliterings mål är att hjälpa anställda och företagare att fortsätta i arbetslivet. Rehabiliteringen bör ha en synligare roll också i det förändringskydd som osäkerheten i arbetslivet förutsätter. Det kan vara svårt för en rehabiliteringsklient eller partiellt arbetsför person att hitta nytt arbete som är lämpligt med tanke på hälsotillståndet. Arbetspensionsrehabiliteringen bör mer än vad nu är fallet stödja rehabiliteringsklienten ända fram till sysselsättningen i nya arbetsuppgifter. En rehabiliterad person innebär besparingar för systemet, men bara en sysselsatt person genererar också intäkter.

FÖRETAGSHÄLSOVÅRDEN ÄR EN STRATEGISK SAMARBETSPARTNER

Företagshälsovården har i den yrkesinriktade rehabiliteringen hittat sin plats mellan arbetsplatsen och den specialiserade sjukvården. Den är arbetspensionsrehabiliteringens viktigaste samarbetsinstans, även om dess roll är stadd i förändring. Utvecklingen av företagshälsovårdens innehåll och verksamhetsformer i riktning mot att upprätthålla arbetsförmågan och stödja återgången till arbetet är ändamålsenlig också med tanke på arbetspensionsrehabiliteringen. Mellan företagshälsovården och arbetspensionsrehabiliteringen råder en allt tydligare ödesgemenskap.

De viktigaste utvecklingstrenderna inom arbetspensionsrehabiliteringen

Arbetspensionsförsäkrarna bör modigt söka nya verksamhetsformer för rehabilitering av företagare.

NYA REHABILITERINGSFORMER FÖR FÖRETAGARE

Arbetspensionsförsäkrarna bör modigt söka nya verksamhetsformer för rehabilitering av företagare. I samband med arbetsprövning för företagare kan man också stödja företagarens yrkesmässiga färdigheter att bedriva företagsverksamhet. Pensionsförsäkrarna betonar i sin kommunikation betydelsen av att företagarens arbetsinkomst är på en tillräcklig nivå, eftersom den bestämmer företagarens sociala trygghet. I dagens läge försvåras företagarnas rehabilitering av att utkomsten under rehabiliteringen ofta är otillräcklig på grund av en låg företagarens arbetsinkomst.

DIGITALISERING AV TJÄNSTER

Verkställandet av arbetspensionsrehabiliteringen och dess effektivitet kan utvecklas betydligt med hjälp av nya elektroniska verktyg och kontaktkanaler. För närvarande har en del av kontakten digitaliserats genom elektroniska blanketter eller bilagor, men det egentliga digitala språnget väntar ännu. Digitaliseringen av tjänsterna är ett medel i konkurrensen mellan arbetspensionsförsäkrarna som också berör arbetspensionsrehabiliteringen. Rehabiliteringsklienterna har bättre färdigheter att använda elektroniska verktyg än pensionsförsäkrarnas övriga privatkunder.

PROFILHÖJNING

Arbetspensionsrehabiliteringen är den enda av arbetspensionssystemets förmåner som erbjuder konkret stöd, och dess betydelse i arbetspensionskonceptet bör stärkas. Arbetspensionsrehabiliteringen bör för de andra rehabiliteringsaktörerna och i synnerhet för tjänsteleverantörerna vara en attraktiv samarbetspartner med vilken samarbetet fungerar. Samtidigt ökar intresset för arbetspensionsrehabiliteringen också som arbetsplats för kunniga rehabiliteringsexperter.

Tre frågor om arbetssättet

**Stöd nära
rehabiliteringsklienten.**

1

FÖRETAGS- HÄLSOVÅRDEN SOM REHABILITERINGS- SAMORDNARE PÅ ARBETSPLATSEN

Arbetspensionsförsäkrarna stöder företagshälsovårdens växande roll och ansvar för den rehabilitering som sker på arbetsplatsen. Kunde resultatet av arbetsprovningen förbättras t.ex. genom att införa handledning i ergonomi av en arbetsfysioterapeut eller bedömning av belastningen i arbetsmiljön eller vägledning och råd av en företagspsykolog? Företagshälsovårdens beredskap att utforma och leda rehabiliteringsprocesserna som en helhet utökas.

2

MÅNGSIDIGARE UTNYTTJANDE AV TJÄNSTELEVER- ANTÖRER

Kompetensen hos aktörerna inom samarbetsnätverket *Työhönkuntoutumisen palveluverkosto* breddas vad gäller stöd av rehabilitering på små arbetsplatser och rehabilitering av företagare. Serviceutbudet bör framöver omfatta stöd som på ett mer konkret sätt och under längre tid utsträcker sig till arbetsplatsen. En del av tjänsteleverantörerna sporras att utveckla sina färdigheter att stödja företagsamhet och företagsverksamhet, varvid de också kan utnyttjas i arbetet för att minska belastning som beror på en dåligt fungerande företagsverksamhet.

3

EFFEKTIVARE VERKSTÄLLANDE

Arbetspensionsrehabiliteringen har i fråga om verkställandet blivit en volymprodukt och pensionsförsäkrarna måste därför säkerställa att deras verksamhetsprocesser är effektiva och ändamålsenliga. För ersättningen av kostnaderna under rehabiliteringen måste uppnås ännu enklare modeller, varvid rehabiliteringsexperternas arbetstid bättre räcker till för att planera och stödja själva rehabiliteringsprocessen.

Tre ödesfrågor

Om den verksamhet inom företagshälsovården som stöder återgången till arbetet skrotas, försämras förutsättningarna för arbetspensionsrehabiliteringen avsevärt.

1

HOTEN MOT FÖRETAGSHÄLSOVÅRDEN UTGÖR OCKSÅ ETT HOT FÖR ARBETSPENSIONSREHABILITERINGEN

Merparten av arbetspensionsrehabiliteringens klienter kommer via företagshälsovården, och företagshälsovården har en viktig roll också i stödet och uppföljningen av arbetsplatsrehabiliteringen. Om företagshälsovårdens möjligheter att stödja återgången till arbetet efter en utdragen sjukledighet går förlorad i samband med social- och hälsovårdsreformen eller omläggningarna i ersättningsystemet, styrs färre klienter till arbetspensionsrehabilitering och risken för att invalidpensionerna ökar i antal är ett reellt hot.

2

ROLLEN MÅSTE VARA TYDLIG

Inom arbetspensionsrehabilitering är målet med rehabiliteringen klarare än i andra rehabiliteringssystem att stödja ett längre arbetsliv. Därför måste TELA och arbetspensionsförsäkrarna se till att arbetspensionsrehabiliteringen i de kommande reformerna av rehabiliteringssystemet ses som den gyllene standarden för yrkesinriktad rehabilitering, som de andra rehabiliteringsformerna stöder och kompletterar.

3

FUNGERANDE METODER I ETT FÖRÄNDERLIGT ARBETSLIV

Arbetslivet och rehabiliteringsklienterna förändras. Globalisering, digitalisering, internationalisering, distansarbete och nya arbetsformer å ena sidan samt rehabiliteringsklienternas allt mer mångskiftande bakgrund å andra sidan innebär i framtiden fler utmaningar för arbetspensionsrehabiliteringen. De förutsätter känslighet, kontinuerligt lärande och beredskap att rucka på tidigare rutiner. Arbetspensionsrehabiliteringen kan inte leva enbart i nutiden, utan som en service som formar människornas framtid gäller det att ha åtminstone ena foten i framtiden.

